

guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Die man is zo gierig – dat hij zelfs vreemd gaat om zijn vrouw te sparen !

o

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

Beste abonnee

Toch eerst een reactie van **Patrick Loncke** – met mijn dank - hij schreef mij:

Beste Guido,

Hierbij een foto van de ontmanteling van de preekstoel. De man in het midden ongeveer (met bleek hemd) is mijn vader Gerard Loncke (echtgenoot Agnes Hauspie) en de man rechts is mijn oom André Laconte (echtgenoot van Maria Hauspie). De andere personen op de foto ken ik niet. Ik heb de originele foto hier bij mij thuis.

Verder heb ik ontdekt via stamboomonderzoek dat we ver ver familie van elkaar zijn, nl. via Caroline Octavie Marie "Charlotte" Tamboryn. Metje van 'De Klokke' had familiebanden met fam. Hauspie en dus ook met mijn grootvader Seraphin Hauspie (Peter Serre).

Gegroet,
Patrick

't Neerhof

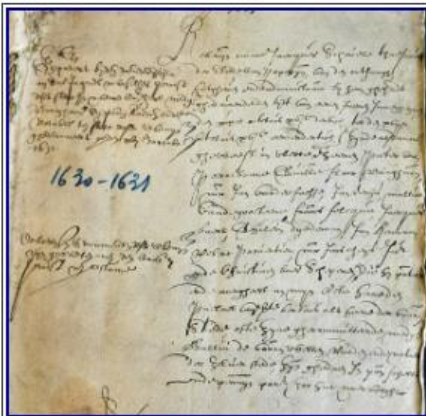

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot en met **1633**.

<https://tneerhofvzw.be/>

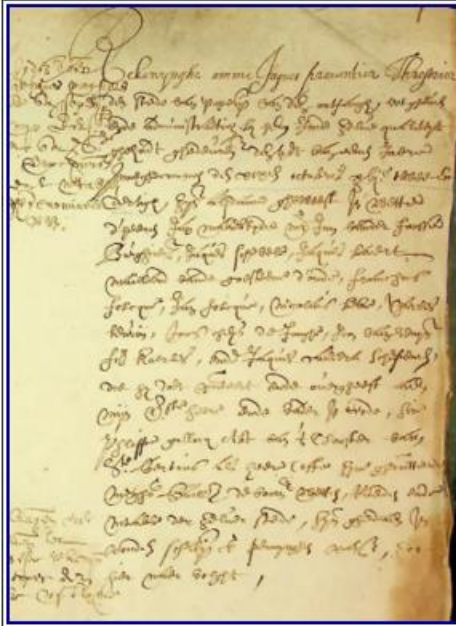
Stadsrekening 1631 - 1630 - 1631

Een jaar van pais en vrede - zonder al te veel ommestellingen voor de ingezetenen van Poperinghe.

Jaar 1632

Een jaar waar er niet te veel in gebeurde - maar waar we wel heel wat gegevens vonden over het bier en de herbergen in Poperinghe.

Stadsrekening 1632 - 1633

Weeral een vredig jaar - maar toch met een paar rimpelingen. De markies d'Aytona - de grote militaire gouverneur van Vlaanderen komt door Poperinghe en hem wordt de weg naar Oost-Cappel getoond. Hoe vlugger die militairen weer vertrokken waren - hoe beter!

De werken aan de Poperinghe Vaart

Een overzicht van de werken aan de Poperinghe vaart 1597 - 1625 - de vaart die niet alleen zorgde voor een permanente watervoorziening voor de stad - maar ook dat de marktkoggen de stad bereikten !

We zijn september – al eeuwen lang de plokmaand in Poperinghe !
En ook voor Doos Gazette is het septemhernummer en nummer rond de hop.
Geniet er van !
We beginnen met een ‘zwaar’ stuk ...

De accijnzen op de dranken –voor de grote ruïne van Poperinghe in 1582 Guido Vandermarliere

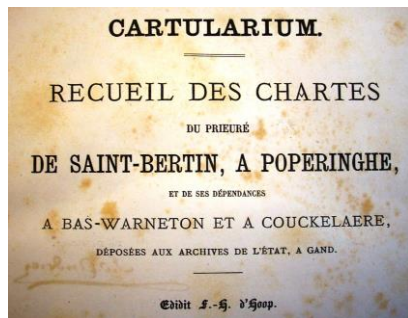
“**Accijns**’ is een vorm van belasting die niet alleen in Poperinge genomen werd op de ‘geestrijke’ dranken. We hadden dus wijnaccijns, groot bieraccijns, klein bieraccijns en brandwijnaccijns en daarnaast ook nog azijnaccijns. Dit laatste had als reden dat dit azijn een bijproduct was van de brouwer en dus ook bierazijn was.

In de loop der tijd werd er ook soms accijns geheven op andere producten zoals onder andere op het laken.

Deze vorm van belasting moet niet worden verward met ‘cijns’ – *cijns is een synoniem van grondtaks.*

Akten i.v.m. de accijzen

*Een aantal akten omtrent de accijnzen te Poperinge zijn bewaard gebleven en gaan we hieronder behandelen. De oudste akte die hierover gaat dateert van de **3de november 1366.***

3 november 1366

Cartularium – Recueil des chartes du prieuré de saint bertin, à Poperinghe et de ses dépendances à bas-Warneton et à Couckelaere

Déposées aux archives de l'état à Gand – Edidit **F.H.**

D'hoop - Bruges – Uitg. Vandecasteele-Werbrouck – 1870

Akte nr. **143**

Wy Lodewyc, grave van Vlaendren, hertoghe van Brabant, grave van Nevers, van Rethel, ende here van Machline,

doen te wetene allen lieden, dat als tonser kennesse commen was, dat die van Poperinghe **assise daden lopen ende hieven, bi consente ende otroie van den abd van sinte Bertins,** haren here,

sonder an ons eeneghen orlof of consent daerof te soukene ;

so deden wy bi goeder voorsienicheide ende ripen rade, bin sabds **Aliames tiden,**

die niewinghe commen es van live ter doot,

calengieren de vorseide assise, ende verbieden, dat zy van Poperinghe voort meer ghene assise soudon doen lopen noch heffen, sonder oorlof ende consent van ons;

want wy den vorseide abd Aliames noch ghenen anderen machtech kenden orlof te ghevene eeneghe assise te doen lopene bin onsen lande.

Up dwelke den vorseide abd Aleames, met sinen lieden van Poperinghe, commende voor ons ende onsen raed,

ghehoort alle redenen,

die zy daertoe toghen wilden, ende versien alle privilegen ende vriheden, die zy van onsen voorders ghehad hebben, daermede zy hem ghehelpen wilden,

so ne consten zy ons sulke vryheit ende privilege niet ghetoghen,

dat ons of onsen rade dochte, dat de vorseide abd eeneghe macht hadde den oorlof te ghevene vander vorseide assisen, ende ontkendent hem van al tal.

*In de periode voor 1366 hief Poperinge blijkbaar accijnzen op – waarschijnlijk **bier**, wijn en laken – alleen maar met het consent of akkoord van de abt van Sint Bertins, en zonder het*

akkoord van de graaf van Vlaanderen. Aangezien hij nooit de abt gemachtigd heeft om accijnzen toe te staan, stelt hij nu dat Poperinge in de toekomst alleen nog accijnzen mag heffen mits zijn akkoord.

Niet min merkende ende voor oghen hebbende
de edele fondatie vander kerken van sinte Bertins,
ende de scone vriheiden ende giften daermede zy van onsen voorders verchiert siin,
de welke wy altoos meer menen te meersene danne te minderne,
deden antwoorden den vorseide abd Aleames,
dat wy hem ende sine kerken **gheerne consenteren** souden de heltstheede (*de helft*) van allen
den proffiten, die commen souden vanden oorlove vanden vorseide assisen van Poperinghe,
mits goeder ionsten ende uute gracies eewelike ende erflike.

De oorzaak tot het heffen van deze accijnzen, ligt blijkbaar in het feit dat men 'de kerken van Sint Bertins' gefundeerd heeft en daarop het recht kreeg om deze betaald te krijgen, accijnzen te heffen. Ook de graaf gaat akkoord dat hiervoor verder accijnzen kunnen geheven worden, maar hij stelt wel dat de helft van de accijnzen ten zynen voordele dienen te komen.

Up de welke gracie hi diverse pointe an ons versochte ende supplyeerde,
ende dat hi achter trucken mochte om raed daer up te hebbene met sinen convente,
ende bin corter tyt weder tonswaert te commene; binder welker tyt de vorseide abd **Aliames**
quam van live ter doot,
ende word abd dheer **Jan de Langhe van Ypre**, den welken wy deden roupen voor ons,
omme de zaken teenen goeden hende te bringhene;
ende siin daerof over ons, onse hoir ende naercommers graven van Vlaendren met hem ende
met sine kerken gheaccordeert in deser manieren. |

Tussen deze eerste beslissing en het beraden hiervan, kwam de abt Aliame van leven ter dood. Hij werd opgevolgd door Jan Delanghe van Ieper, die de besprekingen verder zette. En men besloot:

**Dat die van Poperinghe voortaan nimmermeer te ghenen daghe ne sullen moghen doen
lopen eeneghe assise bin Poperinghe,
thensi bi den consente ende oorlove van ons ende vanden abd van sinte Bertins te
gadere,**

Poperinge mocht dus nooit meer accijnzen heffen, tenzij met de toelating van de abt en de graaf van Vlaanderen samen, de elke de helft van de opbrengst dienden te krijgen.

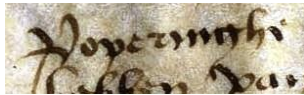
In desen condicien, dat wy gheen consent noch oorlof daerof gheven moghen dien van
Poperinghe,
het ne zy met den abd van sinte Bertins,
noch dabd vorseid het ne zy met ons,
ende deen van ons sonder den anderen met;
ende van allen proffiten, die commen sullen vanden oorlove ende consente vorseid,
dat daerof deene helft ons toe sal behoren ende dandere helft den abd ,
ende dese helftstheede vanden consente ende orlove vander vorseide assisen van Poperinghe,
die ne sullen wy noch onse naercommers graven van Vlaendren nimmermeer moghen vervremden ,
bi cope, bi giften, noch andersins , vander graeflicheit van Vlaendren;
ende dat so wie grave van Vlaendren emmermeer wesen sal,
dat het toebehoren sal sire rechter domaine,

het ne ware dat ons ghenouchde te veranderne **ter kerken bouf van S. Bertins** vorseid;
ende er ooc onse willemeeninghe ende consent over ons, onse hoir ende naercommers graven van
Vlaendren,
dat hiermede de vorseide abd of de kerke van sinte Bertins,
die so edelike ende so scone van ons ende van onsen voorders ghefondeert ende gheprivilegiert es,
niet verachttert of vermindert siin van eeneghen rechte,
dat zy sculdech siin te hebbene bin der keure van Poperinghe,
alle fraude ende arghelist uuteghesteken.
Ende om dat wy willen ende begheren, dat hierof eene ewelike ghedinkenesse zy,
so hebben wy den vorseide abd ende der deken van sinte Bertins dese lettren daerof ghegheven,
beseghelt met onsen groten seghele uuthanghende;
ende hi heeft ons daerof ooc wederghegheven opene lettren beseghelt met sinen seghele ende syns
convents,
daer dese lettren van woorde te woorde in ghecorporert siin die tonswaert bliven sullen,
omme te claerre ghedinken an beeden siden daerof te sine ende te blivene teeweliken daghen.
Dit was aldus ghedaen te Ghend, den derden dach van novembre, int jaer ons Heren dusentech drie
hondert zesse ende zestech.
Original. Sceau enlevé

22 juni 1450 – Verlenging van het recht om accijnzen te heffen - SAP A 20

*Gezien de andere accijnsakten die we vonden, kwam de praktijk er blijkbaar op neer dat het de graaf van Vlaenderen was, in het bijzonder zijn 'ontvanger generaal van Vlaenderen' die het recht op het bieraccijns toekende of oplegde. In 1450 was dit **Laureins Demaech**.*

Ic **Laureins DeMaech**, raed minne gheduchte heeren minne heer shertoghen van Bourgondie; grave van Vlaenderen ende zyn ontvanger generael van Vlaenderen ende van Artois – doet te wetene; allen liedenhoe ute dien dat uedele goede heeren scepenen ende cuerheeren vander poort

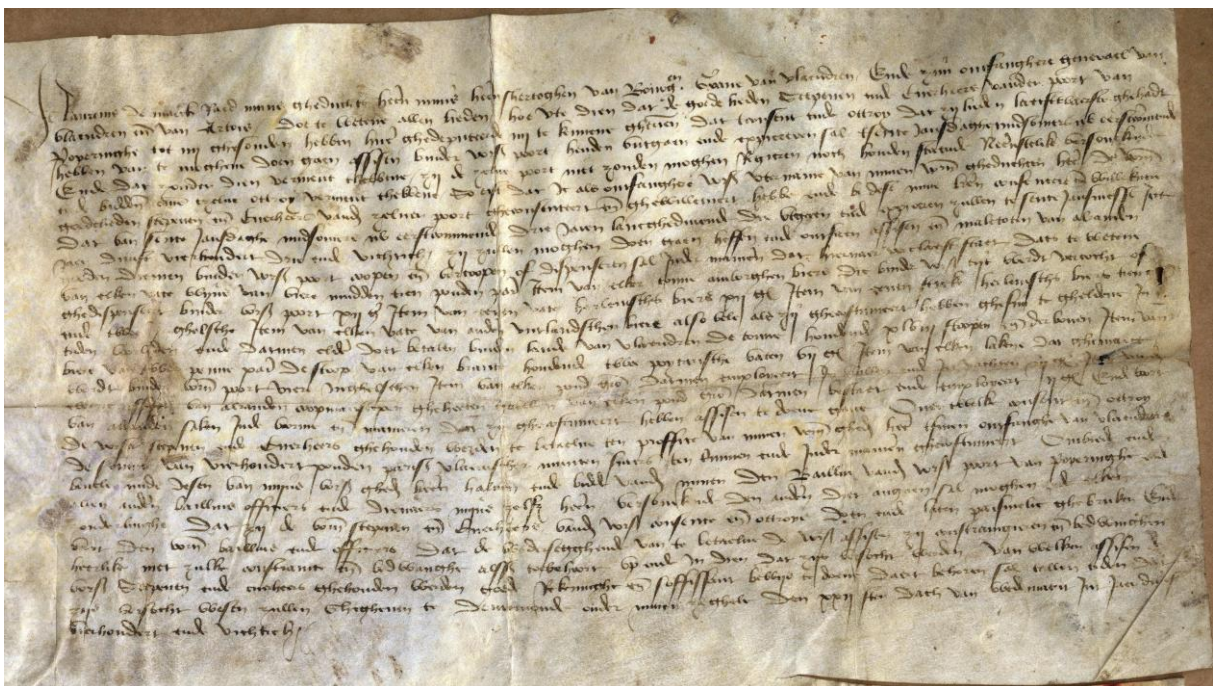

van Poperinghe tot my ghesonden hebben hun ghedeputeerde
my te kennen ghevende dat dat tconsent ende ottroy die sy lieden laetswerff ghehadt hebben
van te moghen doen assisen binder voirschreven poort konden vutgaen ende expireeren sal
tsinte jansdaghe midsomer
eerstcommende ende dat sonder dat vernieut thebben, zy in de zelve poort niet en zouden
moghen regneren noch houden staende reensterk
Versouckende ende biddende om tselve ottroy vernieuwt te hebben,

Soo est dat ick als ontfangher voirschreven ut naeme van minne voornoemde gheduchte
heere, den voornoemde goede lieden scepenen ende burgheere van den zelve poort
gheconsenteert ende ghewilleniert hebbe
ende bi dese minne heren consenteren ende willenieren,
dat van sente Jansdaegh midsomer nu eerstcommende, drie jaeren langhdurend
die utgaen ende expireeren sullen int jaer duyst vierhondert drie ende vichtich,
sy sullen moghen doen doen gaen heffen ende ontfaen assisen **ende maletoten van alrande
goeden** diemen binder voorsseyde poort coopen ende vercoopen oft dispensereren sal inde
manieren dat hiernaer verclaerst staet, dats te wetene
van elken vate wyns van vier mudden tien ponden parisis
item van elcken tonne **amborgher bier** die binder voirschreven tyt werdt vercocht of
verdispenseert binder voirschreven poort xij gulden
item van eenen vate **herlantschen biere** xij gulden

item van eenen stuck herlantsche biere tien gulden ende twee den ghelster
 item van elken vate van ander **vutlantsche biere** also vele als sy ge-estimateert hebben ghesin
 te ghelden inde tyden verleden
 ende dat men elck doet betaelen binder land van Vlaenderen de tonne houdende xlvij stooen
 ende daerboven
 item van biere van twee penninghen parisis de stoop van elcken braut houdende twee
 poytaristen vaten vij gulden
 Item **van elken laken** dat gemaect werdt binder voornoemde poort vier inghelsten
 Item van elken pont grooten dat men employeert **in vellen ende in vachten** xij gulden
 Item van **de cleene assysen van alranden coopmanscepen** ghehoven egallelyck van elken
 pont grooten dat men bestaet ende temployeert ij gulden ende taxt
 van alrande saeken inde vorme manieren dat zy gheafirmeert hebben assysen te doen gaen
 over twelck consent ende ottroy de voorseyde scepenen ende cuerheers ghehouden werden te
 betaelen ten profytte van minne voornoemde geduchte heere, tsynnen ontfangher van
 Vlaenderen de somme **van vierhondert ponden parisis** vlaemscher munten sjaers ten forme
 ende inde manieren ghecostumeert

Ontbiedende ende bevele midts desen van myne voorseyde gheduchte Heere
halven ende vulle van den munten, Den bailliu van de voorseyde poort van Poperinghe
 ende allen ander baillius, officiers ende dienaers minne *zelfst* heere
 versouckende den andere diet aengaen zal moghen ende elken zonderlinghe dat zy den
 voornoemde scepenen ende cuerheeren van de voirseyde consente ende ottroy doen ende laten
 paiselic gebrucken ende
 van den voornoemden baillius ende officiers dat de wedersegghende van te betaelen de
 voorseyde assisen zij constringieren ende bedwinghen heerlik met zulk constract ende
 bedwanghe alsse toebehoort up ende indien dat zij versocht worden
 Van welken assisen de voorseyde scepenen ende cuerheer ghehouden worden **goed**
rekeninghe ende souffiffant borge te doene, daert behoren zal tallen tiden dat sij versocht
 wesen sullen
 Ghegheven te **Dendermonde** onder minnen zeghele den xxijsten dach van wedemaent int jaer
 duyst vierhondert ende vichtich

In de voorgaande akte valt het in eerste instantie op dat de plaatsvervanger van de graaf, in deze akte dus effectief de toelating geeft om accijnsen te heffen en hiervoor 400 ponden parisis vraagt. Duidelijk is ook dat men niet alleen accijnsen legt op het bier en de wijn maar ook op andere producten zoals het laken en de vellen.

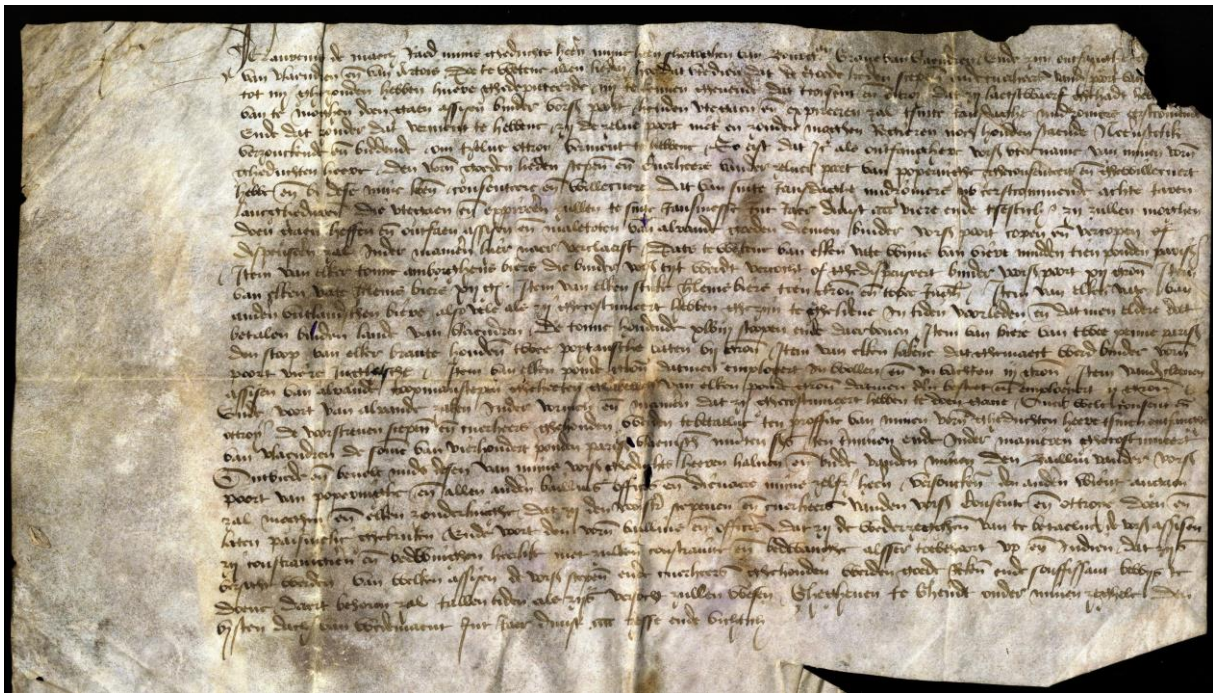
Binnen het bieraccijns wordt er onderscheid gemaakt tussen:

‘amborgher bier’, wat we mogen hertalen als Hamburgs bier. Het is immers zo dat het Hamburgs bier dat binnen de Duitse Hanze verspreid werd, en dat hobbier was, lange tijd een voorkeursbehandeling kreeg qua taks in Vlaanderen, zeker in de 14de eeuw.

Ook hier zien we dat dit bier gelijk gesteld wordt met het ‘herlantsch’ of binnenlands bier. Voor het accijns op het ‘vutlantsch’ bier wordt gesteld dat het gelijk gesteld werd met de vroegere taks.

De akte van de 6de mei 1456 – SAP A23 - die daarop aansluit, is volledig identiek met deze voorgaande akte met uitzondering van de datum op het einde:

Ghegheven te Ghendt onder minnen zeghele den vjsten dach van wedemaent int jaer duyst cccc sesse ende vichtich

De volgende akte die we omtrent deze accijnsen gevonden hebben is deze van de 15de juni 1554 te vinden in het Rijksarchief te Brugge.

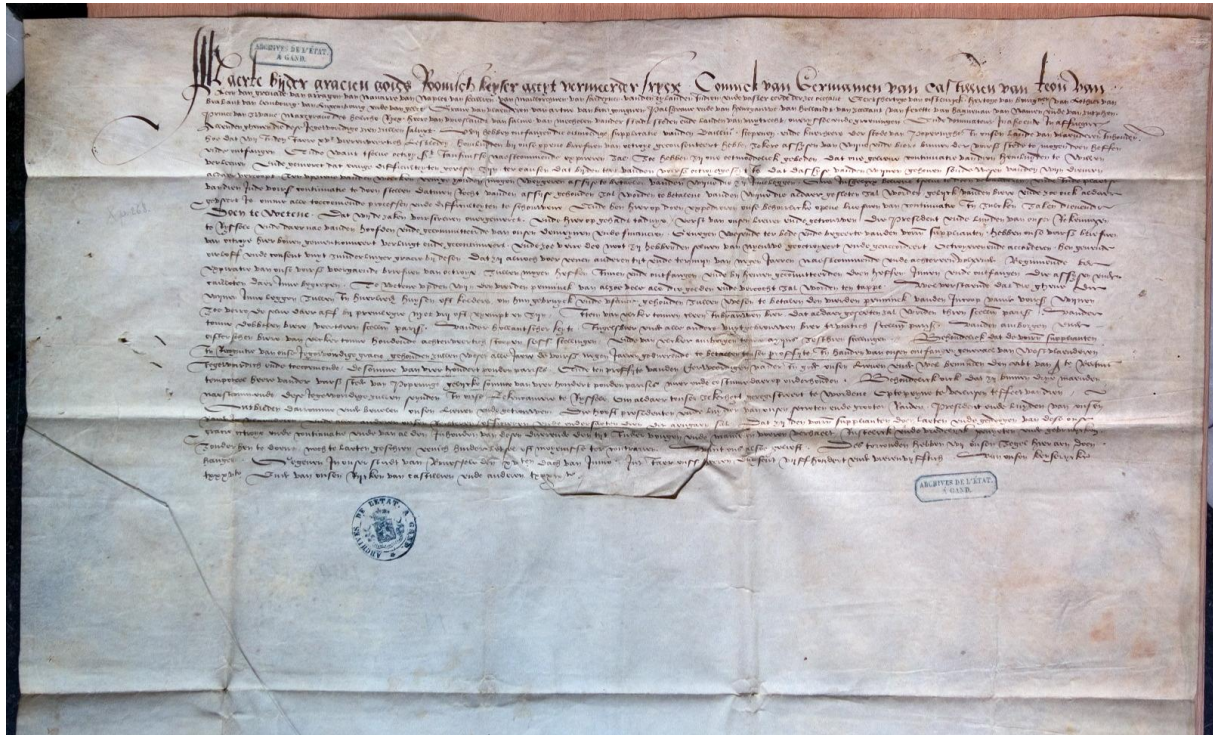
15 juni 1554 - Akte nr. 176
 Cartularium – Recueil des chartes du prieuré de saint bertin, à Poperinghe et de ses dépendances à bas-Warneton et à Couckelaere
 Déposées aux archives de l'état à Gand – Edidit **F.H. D'hoop** - Bruges – Uitg. Vandecasteele-Werbrouck – 1870

Kaerle, by der graciën Gods Roomsche keyser altyt vermeerder srycx, coninck van Germanien, van Castillien, van Leon, van Grenade, van Arragon, van Navarre, van tē juin. Naples, van Secillien, van Maillorcquen, van Sardeynen, vanden eylanden Indien, ende vaster

eerde der zec Ooceane, eertshertoge van Oistenryck, hertoge van Bourgoingnen, van Lothier, van Brabant, van Lembourg, van Luxembourg ende van Gelre, **grave van Vlaenderen**, van Artois, van Bourgoingnen, palsgrave, ende van Henegauwe, van Hollandt, van Zeelant, van Ferette, van Haguenau, van Namen ende van Zutphen, prince van Zwave, marcgrave des heilichs Rycx, heere van Vrieslandt, van Salins, van Mechelen, vander stadt, steden ende landen van Uuytrecht, Overyssel ende Groeningen, ende dominateur in Asie ende in Africque, allen den ghenen, die dese jegewoirdige zien zullen, salut.

Wy hebben ontfangen die oitmoedige suplicatie vanden bailliu, scepenen ende kuerheers der stede van **Poperinghe**, in onsen lande van Vlaenderen, inhoudende, hoe dat wy, inden jaere xv^o vierenveertich lestleden,

hemluyden, by onse opene briefven van octroye, geconsenteert hebben **zekere assysen van wyne ende biere** binnen der voirseider stede te mogen doen heffen ende ontfangen; ende, want tselve octroy S'-Jansmisse naestcommende expireren zal, zoo hebben zy ons ootmoedelick gebeden, dat ons gelieve **continuatie van dien** hemluyden te willen verleenen; ende gemerct, dat eenige difficulteyten geresen zyn, ter causen dat byden text vanden voirseide octroye geseyt is, dat dassyse vanden wynen geheven soude wesen vanden wyn, die men aldaer vercoopt, ten opziene vanden welcken eenige zouden mógen weygeren assyse te betaelen vanden wyne, die zy inneleggen; ons insgelycx believe tselve te doen veranderen, ende inde plaetse van dien inde voirseide continuatie te doen stellen, dat men recht vanden assyse gehouden zal worden te betalen vanden wyne, die aldaer gesleten zal worden, gelyck vanden biere, ende zoo oick aldaer geuseert is, omme alle toecoemende Processen ende difficulteyten te schouwene, ende hen hierop doen expedieren onse behoirlicke opene briefven van continuatie in zulcken zaken dienende. Doen te wetene, dat wy, de zaken voirscreven overgemerct, ende hierop gehadt tadvys,

eerst van onsen lieven ende getrouwen die president ende luyden van onsen Rekeningen te Ryssele,
ende daerna vanden hoofden ende gecommiteerde van onsen domeynen ende financien,
genegen wesende ter bede ende begeerte vanden voirnoemden supplianten,
hebben onse voirseide briefven van octroye hier boven gementionneert **verlengt ende gecontinueert**,
ende zoo verre des noot zy,
hebben den selve van nyeuws geoctroyeert ende geaccordeert,
octroyeren ende accorderen, hen gevende oirloff ende consent uuyt zunderlinger gracie by desen, dat zy alnoch voer eenen anderen tyt ende termyn van negen jaeren naestcommende ende achtereenvolgende, beginnende ter expiratie van onse voirseide voergaende briefven van octroye,
zullen mogen heffen, innen ende ontfangen,
ende by heuren gecommiteerden doen heffen, innen ende ontfangen
die assysen ende cailloten daerinne begrepen, te wetene:
up den wyn den vierden penninck van alzoovele als die gelden ende vercocht zal worden ten tappe ;
wel verstaende dat die ghene, die **wynen** inneleggen zullen in huerlieder huysen oft kelders, om hun gebruyck ende usancie,
gehouden zullen wesen te betalen **den vierden penninck** vanden incoop vander voorseide wynen,
zoe verre de selve daeraff by privilegie nyet vry oft exempt en zyn;

item van elcker tonnen cleen inbrauwen bier , dat aldaer gesleten zal worden, thien scellingen parisis, vander tonne dobbelen biere veerthien scellingen parisis, vander hollantscher keyte, ingelsbier ende alle andere uuytgebrouwen bier twintich scellingen parisis, vanden amborgen ende oisterschen biere, van elcker tonne houdende achtenveertich stoopen, ses scellingen ,
--

ende van elcker amborgen tonne **azyns** zesthien scellingen.
Behoudelick, dat de voirnoemde supplianten, in recognitie van onse jegewoirdige gracie, gehouden zullen wesen alle jaere, de voirseide negen jaeren geduerende, te betaelen tonsen proffyte, in handen van onsen ontfanger generael van Westvlaenderen jegewoirdich ende toecoemende,
de somme van vier hondert ponden parisis,
ende ten proffte vanden eerweerdigen vader in Gode,
onsen lieven ende wel beminden **den abt van St Bertins**, temporeel heere vander voirseider stede van Poperinge,
gelycke somme van vier hondert ponden parisis, naer oude costume daerop onderhouden.
Behoudelick oick, dat zy, binnen drye maenden naestcommende, dese jegewoirdige zullen senden in onse Rekenamere te Ryssele,
om aldaer tonser zekerheit geregistreert te wordene,
op de peyne te verliesen teffect van dien.
Ontbieden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen die hoofd Presidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Raeden, president ende luyden van onsen Raede in Vlaenderen, ende alle anderen onsen rechteren, officieren ende ondersaeten, dien dit aengaen sal,
dat zy den voirnoemden supplianten doen laeten ende gedoogen van dese onse gracie,

octroye ende continuatie, ende van al den inhouden van desen, duerende den tyt, in der vougen ende manieren voeren verhaelt, rustelick ende vredelyck genyeten ende gebruycken, zonder hen te doene, noch te laeten geschien eenich hinder, letsel oft moeyenisse ter contrarien.

Want ons alsoe gelieft.

Des torconden hebben wy onsen zegel hier aen doen hangen.

Gegeven in onser stadt van Bruessele, den xvteD dach van junio, int jaer onss Heeren duysent vyffhondert ende viereenvyftich, van onsen keyserycke 4 xxxv", ende van onsen rycken van Castillien ende anderen 't xxxix.

Byden Keyser, den heere van Hacicourt, hoofft, meester Nicasis Claissonne, Joannes de Damhoudere ende Aelbrecht van Loo, gecommiteerde van de Financien ende anderen jegenwoirdich.

*We zien hier een onderscheid tussen het **cleen inbrauwen bier**, dat aldaer gesleten zal worden, en het **dobbelen biere**. Het 'dobbel' bier is een synoniem voor het groot bier. Zodat we eigenlijk gewoon het onderscheid tussen klein en groot bier krijgen, respectievelijk met een accijns van 10 en 14 schellingen per ton.*

*Het **hollantscher keyte**, **ingelsbier** ende alle andere uuytgebrouwen bier krijgen een zwaardere taks van 'twintich scellingen parisis'.*

Op de site van het Middelnederlands woordenboek vinden we het volgende artikel over het keyte bier:

Varianten: *koyt, kueyte, cuete, cuyte, koeit, keute, keut, keite, kueyt, keucht*

Modern lemma: *kuit*

(*koyt, kueyte, cuete, cuyte, koeit, keute, keut, keite, kueyt; ook keucht? z. ald.*), znw. vr. en m. *Kuit*, eene soort van inlandsch bier. Meestal was het dun bier, doch niet altijd, maar steeds zonder hop. *Kil.* *kuyte*, *cerevisiae* genus; *kuyten*, *potare cerevisiam*; *kuythaen*, *potor*, *potator*; *keyte*, *Fland.* j. *kuyte* (vgl. de Aant. ald. en op knol: "dunne keut oft knol"); *Plant.* *kuyt*, dun bier; *kuythaen*, *kuythals*, un *bibeton*, *potator*, *potor cerevisiae*. Zie vooral *Stallaert* 2, 188 op *cuete*, en de uitvoerige noot van Gailliard, *Invent. v. Brugge Gloss.* 140 op *keyte*; het werd in verschillende steden van Noord- en Zuid-Nederland gebrouwen, vooral te Delft en Gouda; vgl. *Stallaert* en beneden de aanhalingen uit *Invent v. Brugge*. Ook in het Ofra. komt een woord *queute*, *keute*, *kieute* voor (zie Duc. op *couta*), doch het is daarom niet zeker, dat de oorsprong van het woord in het Romaansch te zoeken is. Nog heden kent men het woord *kuit*, *kuyt*, *koit* in *ndl.* tongvallen, alsmede den geslachtsnaam *Kuytenbrouwer* (vgl. het volg. Art.). Zie Winkler, *Geslachtsn.* 311.

Kuit, eene soort van inlandsch bier. Meestal was het dun bier, doch niet altijd, maar steeds zonder hop.

Ook het Ingelsbier – de ale was bier zonder hop.

*Verder is er nog sprake van het **amborgen ende oisterschen** biere.,. Het Hamburgs bier mag hier als een synoniem gezien worden van het 'oistersch' of oosters bier.*

23 mei 1565 - SAP - A44

Vanaf 1560 werd het heel onrustig in het Westkwartier, dat de zuidwestelijke hoek van het graafschap Vlaanderen omvatte, met zeven kasselrijen, die naar hun hoofdplaats genoemd werden: Veurne, Ieper, Waasten, Belle, Sint-Winoksbergen, Cassel en Broekburg. De wegen

werden onveilig. Voornamelijk bij de arme textielarbeiders rond Nieuwkerke, Dranouter, Wulvergem en Kemmel vond de leer van Calvijn een vruchtbare voedingsbodem.

In deze akte op perkament (SAP A44) zitten er enkel gaten zodat we de tekst niet volledig kunnen overschrijven. We vervangen deze gaten door ...

Philip bij de gratie gods,

coninck van Castilien, etc
Allen den ghenen die dese jeghenwoordighe zien, saluyt
Wij hebben ontfangen de oitmoedige suppliantie van onsen wel beminden, die burghmeesters

ende scepenen der stede van Poperynghe,

Hoe over hen als 't geheele gemeente...
stede inhoudende hoe dat sedert ....

Ongevalle van brande onlanx den voorschreven stede overgecommen, zij smekende, om 't schamele gemeente bij een te houden ...

gestelt ende geaccordeert hebben zekere ....

Tot vorderinge ende onderstand van den ghemeynde souden willen timmeren ende de voorschreven ghemeynde helpen redistueren ...

de bovengenoemde stede luttel incommen heeft...

can van den **assys op utgaende bieren** daerjegens zwaerlycx belast zynde, zo wel van onse subnientien als andere ordinaire oncosten der selver stede in heuren eygen aengaende, mits welcken de selve stede grootelycx ten achteren gecommen is, ende souden de genoemde suplianten nyet mogelyck wesende voorschreven gratuiteyt te continueren,

ten waere dat sy inden vuytersten noot hun souden moghen behelpen,

mits augmenterende ende verhoogende de voorschreven assysen tot eenen schellinck parisis op elcken stoop wyne ende twintigh schellinck parisis op elcken tonne

crabbelaers

ende andere groote bieren nae advenante, daertoe sy suplianten alle tsamen gereet zyn, tot vorderinge van de reparatie van de voornoemde stede ende om alle mistroostigheyt ende murmuratie tusschen de voornoemde gemeente te verhoeden;

biddende daeromme zeer oitmoedelyck, dat gemerct de voorschreven augmentatie alleenlick respecteert 't secours van de armen geinteresseerden, ende de reparatie van de verbrande stede ende anderssins gescapen is te blyven in grooter desolatie

Ons believen wille hen te accorderen ende consenteren te moghen doen heffen de voorschreven nyeuwe assysen op de wyngen ende bieren, ende binnen de voorschreven stede

ende heelricheyt van Poperynghe

voortaen gesleten sullen worden

Ende dat hen eenen tyt ende tcommen van vyf jaeren achtereenvolghende zonder last van eenige recognitie ofte erkennisse te dien oirzaken tonzen proffyte te moeten betaelen gemerct den armen staet der selver stede, ende hen daerop te willen doen expedieren onse behoirelicke opene briefven daertoe dienende

Doen te wetene dat wy de zaeken voorschreven over gemerct

Ende hierop gehadt tadvys van onsen lieven ende getrouwen die hoofshen tresorier generael vande gecommiteerde van onse domeynen ende financien

Vermogende wesende ter bede ende begeerte van de voornoemde van Poperinge - Suplianten zonderlinge – regard nemende op de lasten ende groot armoede der selve stede, hebben den selven om hen eenichssins behelpich te wesen, - geottroyeert, geconsenteert ende geaccordeert, ottroyeren, consenteren ende accorderen hen gevende oirloff ende consent vuyt onser zonderlinghe gratien bij desen, dat sij voor eenen tyt ende termyn van vyff jaeren naestcommende ende achtereenvolgende beginnende ophuyden datum van desen, sullen mogen heffen, innen ende ontfanghen off by hunne gecommiteerde doen heffen, innen ende ontfangen, boven de voorseyde ordinaryse assysen op elcken stoop wijns eenen scellinck

parisis, op elcke tonne crabbelaers twintich scellingen parisis, ende van andere groote bieren naer advenante

Alles gesloten binnen de voorseyde stede ende heerliche de van Poperinghe zonder nochtans dessalmin tonsen proffyte te moeten betaelen eenige jaerlicschen recognitie, den welcke wij om de redenen voirschreven ende vuyt onser zonderlinghe gratien, hen gecommiteert hebben ende vercommitteren bij desen, behoudelick dat in tgonne des voorseyd is consenteren, den meestendeel vanden ghenen die daer inne behoiren te consenteren.

Indien sy tselve alnoch nyet gedregen hebben, ontbinden daeromme ende bevelen onsen lieven ende getrouwen, die hoeft presidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten rade,

President ende luyden van onsen rade in Vlaenderen, den bovende van onsen financien, zoude alleen ende allen anderen onsen rechters officieren ende ondersaten, dien dit aengaen sal, dat zy den bovenstaende van Poperinghe suplianten, van dese onse jegenwoordighe gratie, ottroy, consent ende accord voordien tyt ende inder voegen ende manieren boven verhaelt doen laeten ende gedoogen enthelick, vredelick ende volcommentlick genyeten ende gebruycken, sonder hem te doen noch te laeten geschien eenich hinder, letsel oft moeyenisse

Ter contrarien, want ons alsoo gelieft,

des toirconden hebben wy onsen zegel hieraen doen hangen, gegeven in onser stadt van Brussele

Den xxij sten dach van meye, int jaer ons heeren duysent vyfhondert vyffensestich

Van onsen rycken te wetene van Spaingnen

Ende van Napels T xijte

In deze akte is er sprake van het 'crabbelaers' bier, wat gezien de zinsnede 'ende andere groote bieren' ook een grootbier zal geweest zijn.

In het Middelnederlands woordenboek vinden we het volgende artikel over dit Crabbelaere bier:

Benaming van eene soort van zwaar bier, nog heden te Gent onder dezen naam bekend. Misschien is het woord genoemd **naar eene zekere munt**, die denzelfden naam droeg en die bij *Kil.* gelijkgesteld wordt met schrickelbergher, d. i. een silbergroschen of ongeveer vier stuivers.

Doch mogelijk is de naamsgelijkheid slechts toevallig. Over den oorsprong der benaming of benamingen is niets met zekerheid te zeggen.

↳ Benaming van eene soort van zwaar bier, nog heden te Gent onder dezen naam bekend.

Hij (*mijn neus*) wert root, als ic drynke crabbelaere, *Han. H.* 82, Vlaanderen, 1517-1518.

Dat negheene brauwers en zullen vermooghen te maeckene uut een brautte twee sorten van biere, te wetene, uut suver bier crabbelaere, uut crabbelaere cnollaert ende uut cnollaert cleen bier, *Ann. Em.* 17, 155 (*Keur v. Rousselare v.* 1544).

In dezelfde woordenboek, schrijft men het volgende over 'cnollaert' of knolbier.

Benaming van eene soort van *bier*; *dunnebier*; later ook *zwaar bier*. *Kil.* knol, knolle, genus cerevisiae. Bij hem komt ook als verouderd voor het bnw. *knol*, in de bet. *dronken*: “vet. ebrius cerevisia”; knollen, ingurgitare se potu, cumulate ingerere cerevisiam. De oorsprong der benaming is niet met zekerheid bekend. Misschien heeft het woord oorspronkelijk de beteekenis gehad van *slecht bier*, *dun bier* (vgl. Grimm 5, 1467, 10), en is het te vergelijken met de uitdr. *een knol van een paard*, en *een knul van een vent*, welke beide vormen *knol* en *knul* in oorsprong één zijn. Zie Grimm, *Wtb.* 5, 1466 vlg., en Franck 477 op *knol*. Indien deze voorstelling juist is, is het woord eigenlijk één met het volgende Art. *Knol* is nog heden in het Vla. bekend in de beteekenis *klein bier*; zie Schuermans 266, die er bijvoegt: “*Knol* of *snol* is, over 't algemeen, iets wat geene of weinig waarde heeft, b. v. een slecht paard, een snul of sukkelaar.” De beteekenis *zwaar bier* heeft het woord gekregen door eene bijzondere soort van *knol*, doller *knol* genaamd, welke in 1541 te Antwerpen gebrouwen werd, en “meer dan al ander tot daer toe bekend naer 't hoofd liep”, *Gesch. v. Antw.* 4, 199.

Benaming van eene soort van *bier*; *dunnebier*; later ook *zwaar bier*.

De voorgaande akte dateert van net voor de wel erg koude winter 1565 – 1566. In 1566 zou dan de beeldenstorm uitbreken, wat een periode inluidde van dramatisch verval voor Poperinge en de gehele streek van het Westkwartier.

Buvrines is terug in Poperinge !

Een eerste kleine stap is gezet naar een hommelhof voor 't Neerhof. Ik kon bij Edouard 'Hop' in Hazebrouck een plant Buvrines en een plant "Tige vert de Flandre" gaan halen.

Zoals de naam het zegt is 'Tige vert de Flandre' een oude Vlaamse hopsoort die Edouard in Tjechië vond - net zoals de Buvrines.

De brouwer Vermeulen haalde de 'Buvrines' rond 1890 naar Poperinge vanuit het dorp bij Binche om hiermee 'Duitse' bieren te gaan brouwen.

Hannes Lagache heeft het wroedvaderschap van deze twee planten op zich genomen en zal ze voor ons opkweken om binnen een paar jaar ons hommelhofsje te sieren

Vorig jaar hebben we bij Eric en Hannes Lagache de plok gaan filmen.

Dat is te vinden op de onderstaande link

<https://www.facebook.com/100009661925965/videos/138543745091743>

Dit jaar gaan we filmen bij de nieuwe bioboeren Bart en Niels Dekervel !

En deze zijn te vinden onder Prohop:

<https://www.facebook.com/PROhopOrganic/>

Jaar 1635 - Hansken in de kelder – Een feestdrank op de zwangerschap !

HANSJE IN DEN KELDER.

OP DE
BOVENSTAANDE AFBEELDING.

Dit Hansje was in 1600 als Gelfagt
Tweehonderd jaeren hoog gegagt.
De Stamteig, nu ruim tienmaal zeven,
Mogt nog den blyden dag beleeven,

Dat hy, uit 's Egds vruchtbrén schoot,
Een here teedre Spruk genoot.
Men dronk vooraf hem, frisch en heider,
Gelek met Hansken in den Kelder.

den kelder – hieronder verstaat men een feestdrank, die vroeger eene vrouw, die in gezegende omstandigheden verkeerde, werd gewijd, men dronk hier mede op den verwachten nieuwen wereldburger.

In Duitschland kent men deze uitdr. ook: *Hänsel im Keller* of *Hänschen im Keller* of *im düstern Keller* (Wander II, 357); evenzoo in het Deensch: *lille Hans i kjelderén*. In het Engelsch schijnt zij uit Holland ingevoerd te zijn; zij luidt: *Jack in the cellar* (Halliwell, 433). Synonieme uitdrukkingen waren: *het wel afloopen van het scheepje* of *het bolletje in het holletje drinken*; de Vlamingen zeggen, evenals wij vroeger: **Maeiken in 't schapraeiken** (zie *Ndl. Wdb.* XIV, 277); elders gebruikt men: **'t kindeken in 't spindeken** of wel **'t kinneken in 't spinneken** (Harrebomée I, 404); in Duitschland ook *Gretchen in der Küche* naast *Jan im Keller*.

Bij ons dateert de uitdrukking hoogstwaarschijnlijk eerst uit de 17de eeuw; we vinden haar in Huygens, *Cluysw.* vs. 337; Winschooten, 284: *hansken is in de kelder, en maiken in schapraiken*. Vgl. ook D. Pers, *Wonderwercken van Bacchus*, anno 1628, bl. 47:

Het kluwen sich ontwind, het hansjen was verborgen,
Het Vrouwtjen was beswaert, en vol benaude sorgen.

In de stadsrekening van het jaar 1634 – 1635, staat er een rubriek onder de titel Tnaervolghende es t'silverwerk toebehoorend toelergie vande wet der stede van Poperynghe – En hieronder staat er geschreven – onder nummer 3 -

Iij

Een zilveren tasse **met een hansken int bildeken** - Ghegraveert met de namen van Cornelis Pierins de jonghe – Jan Jacobszone d'oude ende Jacob Verschave de jonghe – anno 1621
En onder nummer 5 -

v

Item een tasse **Hansken int kelderken** ghegraveert met vier schilden t'een twapen deser stede – een ander met JR ende met JF ende tander ... niet ingevuld.

We hadden dus vroeger twee bekers of tassen 'Hansken int kerlderken'.
Op de webstek van dbnl – vinden we een boek Nederlandse spreekwoorden, spreekwijzen, uitdrukkingen en gezegden (1923-1925)–F.A. Stoett– Auteursrecht onbekend – en hierin staat de volgende uitleg hierover: Hansje in

Van al de gegeven verklaringen komt mij de eenvoudigste deze voor, dat wij ‘kelder’ opvatten in den zin van *den moederschoot, het duistere, het verborgene*, het ‘*holletje*’, zoodat ‘Hansje in den kelder’ eig. wil zeggen: het kindje dat nog in het verborgene zit; het kindje dat het levenslicht nog niet heeft aanschouwd. Zie *Taalk. Bijdr.* II, 27; Schotel, *Oud-Holl.*

Huisgezin, 293; *Noord en Zuid* VI, 86 vlgg.; De Cock¹, 122 en *Ndl. Wdb.* V, 2115.

Dat juist de naam *Hansje* gekozen is, moet hieraan worden toegeschreven, dat Hans een zeer algemeen verbreide naam is, evenals bijv. Jan. Vandaar ook *grootte Hanzen* (16de eeuw¹), *schraalhans*, *hansworst*, (uit hd. *Hanswurst*), vroeger bij ons ook *hans-sop*², vertaling van het hd. *Hans Supp(e)*, vanwaar het kleedingstuk van dien naam, eene navolging van het fr. *Jean Potage*; vgl. ook het eng. *Jack Pudding*; ital. *maccherone*.

Op de webstek van DirkJanB¹ – vinden we nog de volgende commentaar.

In de Republiek was drinken op Hansje in de Kelder heel gewoon, zoals blijkt uit één van de gedichten van de secretaris van het Oranje-hof, **Constantijn Huygens** (1597-1687).

In **Cluys-werck** nam hij afstand van de overvloedige drinkcultuur van zijn tijd, en beschreef hij het drinken op Hansje in de kelder als één van de vele excuses van de dronkenman.

Speciale voorwerpen voor speciale gelegenheden noemt Huygens niet, maar uit achttiende-eeuwse woordenboeken en encyclopedieën is bekend dat met een Hansje in de Kelder ook een type zilveren drinkschaal kon worden bedoeld. In het midden van de schaal is een gesloten bol aangebracht waaronder een kindje op een vlotter is verborgen. Als je de schaal vult met wijn, opent de bol zich en komt het kindje te voorschijn.

Hoewel er dus twee van die ‘tassen’ in de schepenkamer aanwezig waren, hebben we tot op heden in ons Poperings archief nergens gevonden dat men dronk op de zwangerschap van één van de dames – maar het gebruik moet dus wel hier bestaan hebben.

Er wordt al heel lang niet meer officieel gedronken op de ‘gezegende toestand’ – misschien een gebruik om weer in te voeren?

Andere ‘gebruiken’ kunnen tegenwoordig niet meer.

Paulus Potter – de veel te vroeg gestorven kunstschilder (1625 – 1654) illustreerde in zijn ‘Rustende ruiter voor een herberg’ uit het jaar 1650 een heel ander gebruik.

We zien de jager met al zijn attributen – zijn jachthonden liggen aan zijn voeten zijn prachtige hoed met pluim ligt op de tafel en hij heeft zijn ‘pijp’ in de hand.

Zijn bierpul staat tussen zijn benen – hij zit wijdbeens te genieten van zijn ‘repos’ gedurende zijn jacht.

Zit er daar een aapje onder de rafel?

Boven in de nok van de herberg – de ‘mei’ steekt uit – zien we zelfs een romantische duiventil.

De meid laat haar borsten zien – en hij grijpt haar in haar ‘pussy’.

De vraag blijft voor ons open – hoe keken de 17de eeuwse naar dit schilderij?

¹ <https://dirkjanb.wordpress.com/tag/hansje-in-de-kelder/>

Verontwaardigd? Lachend?

*Pieter van Roestraeten, De losbandige keukenmeid, 1665/70 –En den aap keek onder de roks
...*

Kristof Papin schreef in een ver verleden een artikel over de Sint Rochusgilde in Aalst – wat onlangs verscheen in het tijdschrift – Het land van Aalst. Het is te vinden op de onderstaande link: https://www.hetlandvanaalst.be/wordpress/wp-content/uploads/2022/06/HLVA_2022_2_web_nieuw.pdf

Je moet wel doorscrollen tot dat je er bent! En dan vind je alles over deze hopgilde van Aalst. Tot aan de titel:

De neeringhe van Sint-Rochus en zijn rol in de Aalsterse hophandel vanaf zijn stichting in 1516 tot het begin van de achttiende eeuw

Het Poperings hopveldje te Bokrijk – naast het draadveldje staat een heel klein staakveldje – op zich al meer dan dat we in Poperinghe kunnen laten kijken.

Den Plok te Luik

In Poperinghe zegt men consequent 'den plok' wanneer het de hommelplok betreft. We gingen dan ook eens kijken wat onze Deken Debo hierover weet te vertellen; hij schrijft onder het lemna:

Afdoener (wvl. Ofdoender), m. iemand die afdoet -

- Bij hommelplokkers, deze die, als de hommel rijp is, de ranken twee of drie voet van de grond afsnijdt, de pertse velt en dan de ranken, die er rondgeslingerd zijn, afslooft en afsteekt in de nabijheid van de plokkers, d.i. van dezen die er de hommelplokkers moeten van afplukken.
- In de hommelse streken zegt men ook enkel weg Plok. Binnen veertien dagen gaan wij door en door in den plok zijn.
- - Hommelplokker, m, - plokster, v. – Die de rijpe hommelplokkers afplukt van de ranken.
- Ook enkel weg Plokker. De plokkers zitten gemeentelijk op eene rij in eenen hommelplok, altijd twee samen bij eene mande waar zij de afgeplukte knoppen in werpen.
- Hommelploktijd, m. Tijd dat men de hommelplokkers afplukt van de ranken. Het was den Hommelploktijd.
- In de hommelse streken zegt men ook enkel weg Ploktijd. Als de hommel zoo voortgaat, zal het binnen veertien dagen wel ploktijd zijn. De ploktijd duurt omtrent twintig dagen.

PLOKKEN, *plokke, geplokt, b. w. Plukken.*

— *Hommel plokken*, de takjes van de hommelplokkers aftrekken, om ze dan op den ast te droogen. Om wel te plokken, moet men die takjes zoo aftrekken dat er maar korte steertjes en weinig bladeren aan blijven; daarom zegt men "kort en weinig blad." Het ware dus mis, te denken dat, als men hommel plokt, de enkele knoppen alleen afgetrokken worden: dit ware den hommelplokkers pluimen.

Verder schrijft hij onder het lemna Plokken :

Plokken; p^lokke, geplokt, b.w. Pukken

- Hommel plokken, de takjes van de hommelplokkers aftrekken, om ze dan op den ast te droogen- Sic ! ????

Om wel te plokken moet men die takjes zoo aftrekken dat er maar korte steertjes en weinig bladeren aan blijven – daarom zegt men 'kort en weinig blad.' Het ware dus mis, te denken dat, als men hommel plokt, de enkele knoppen alleen afgetrokken worden, dit ware den hommelplokkers pluimen.

- Plokker , m, plokster, ploksterege, ploksterigge, v. iemand die plokt of plukt.

- In 't bez. Die hommelplokket. De plokkeregen winnen veel geld in 't Poepringsche.
- Plokket, m. Tijd van eene rijpe vrucht te plokket;
- In 't bezonder hommelplokket.

Een werk van Rozemieke Claes

Rond 1930 publiceerde de dialectoloog Jean Haust zijn encyclopedie van het Luiks dialect.

1. **hoûbion**, houblon: *fleûr* ou *flotche* di ~; *pîce* ou *stêche* à ~; *rantche* di ~,

tige séchée de h.; *magni dès djêts d' ~*.
 Voy. *ploketer*. [Anc. w. *hubillon*, d'origine germanique.] | **hoûbioner** (arch. *hoûbl*),
 houblonner: *ine bîre qu'êst bin hoûbionéye*, arch. *hoûbiéye*. Voy. *êhoûbioné*. |

plokâhe (arch.), f., temps de la cueillette du houblon. | **plokédje**, **plok'tédje**, m., effleurage (du houblon). | **plokerèsse**, **plok'trèsse**, voy. *plokeû*. | 1. **plokète**, f., flocon ou trochet de houblon; — déchet de laine, bout ou flocon de laine; — fig., quantité minime, petite pincée. | 1. **ploketer**, v. tr., égrapper, éplucher (houblon, raisin); grappiller: *i plok'têye totes lès gruzales djus d' nos gruzalîs*; dépouiller (de fruits, de fleurs, de feuilles): *~ on gruzalî, ine cohe di cêlîhî*; enlever les brins de chardon attachés à la laine (voy. *plokî*); en gén., tirer ou recueillir par petites quantités, manger à petits morceaux, etc.: *on n' fêt pus qui d' ~*, les vaches ne donnent plus beaucoup de lait (voy. *raplok'ter*); *on plok'têye*, on ne prend pas grand chose, dira l'oiseleur malchanceux; — intr., t. de houill., tomber en miettes: *i plok'têye, i tchoûke èl têye* (voy. le syn. *flim'ter, mîyeter*). | **plokeû**, **-erèsse** ou **plok'teû**, **-erèsse** (arch.), éplucheur, -euse (de houblon, de laine). | **plokeûre**, f., fleur de houblon coupée. | 1. **plokî**, v. tr., égrapper, éplucher (houblon), cueillir un à un: *dji ploke* (ou *-êye*), *nos plokans nos hoûbions* (arch.); — éplucher, trier (la laine) à la main. [Bas all. *plocken*. Voy. *plik-plok*.] | 1. **plokion**, m., petit flocon ou amas de poussière de laine qui se

En als we daar kijken in Luik onder 'Houblon' dan zien we dat ze daar spraken van de 'plokahe' met alle mogelijke vairanten.

Plokeu – plokerèsse ou plokteu – plokereesse – plokeure –

En dan – zo blijkt – zijn dat eigenlijk allemaal afgeleiden van 'plokt' – dus het werkwoord 'plokken' met als voorbeeld zinnetje: nous plokans nos houbions.

Hoe komt zo'n Poperings woord terecht in het Luiks dialect?

Zouden de Popeirngnaars nu ook al de hopteelt in Luik en omstreken geïntroduceerd hebben – zoals ze dat deden in Engeland?

De gehele encyclopedie van Jean Haust is te vinden op de volgende link:

<https://www.provincedeliege.be/fr/viewallonne/dicowallon/francais-liegeois>

Even naar onze Nederlandse vrienden

Er zijn twee Hollanders die heel wat onderzoek doen naar de biergeschiedenis.

Freek Ruis van de 'Witte Klavenier' is er daar één van!

Hij is verschillende keren in Poperinge geweest en we hebben samen nog een pint gedronken aan de toog van La Paix.

In zijn stuk 'voorgeschiedenis van het gehopt bier'² synthetiseert hij mijn werk³ – en volgt hij mijn redenering dat de vikingen bier brouwden met hop. Hij legt daar nog een andere redenering boven op. Hij stelt als hypothese dat – gezien de klimaatverandering – er minder bos kwam en dus ook minder wilde hop – en dat het dus nodig werd om hop zelf te gaan verbouwen.

We lezen even mee:

Verandering

Het klimaat veranderde en de grote wouden werden langzaam kleiner, de bevolking nam toe, evenals de handel met een nieuwe monetaire economie. Op Adalards landgoed was er geen geld en de hop werd in het bos verzameld. Met een toenemende bevolking en verdwijnend bos werd het steeds moeilijker om aan voldoende hop te komen; het werd noodzakelijk om het te gaan verbouwen. Dat is wat er gebeurd moet zijn en de vondsten van hop in de late middeleeuwen is zichtbaar op de kaart van Karl-Ernst Behre met een duidelijk zwaartepunt in de Lage Landen en Scandinavië (5). Er zijn helaas vrijwel geen geschreven bronnen om dit beeld te verduidelijken.

En dan haalt hij omzeggens letterlijk mij aan :

Latere documenten maken melding van het recht om tienden te heffen op iets dat gewoonlijk hop werd genoemd (vulgariter dicitur hop). Gripus van Craienbrouch van het gelijknamige domein zou wel eens de eerste kunnen zijn geweest die tienden ontving van de eerste commercieel verbouwde hop in Poperinghe (6).

Daarbij vergeet hij niet alleen mij te vermelden – maar ook dat er uit de 13de eeuw nog een document is – betreffende de tol van de haven van Damme – waarin sprake is van 'hoemele' of dus Poperingse hop.

Hij haalt wel de oorspronkelijke bron aan⁴ - en vermeldt dus Felix Henri d'Hoop.

Nu ja, we vergeven hem dit wel – hij leverde ontegenlijk veel goed werk - maar niet dat hij in zijn 'voorgeschiedenis van het Engels bier' Reginald Scot – de 'vader' van de hopteelt in Engeland – niet vermeld!

---

² <https://www.witteklavervier.nl/nl/historie/mythen-over-bier/voor-geschiedenis-van-gehopt-bier>

³ <https://tneerhofvzw.be/neerhof2-hop.html>

⁴ Cartularium. Recueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe, et de ses dépendances à Bas-Warneton et à Couckelaere - Félix Henri d'Hoop - 1870

En we gaan ook naar **Roel Mulder** – die op **6 juni 2018** – op zijn website een artikel publiceerde onder de titel: **De verloren hopsoorten van België.**

We nemen dat integraal over – gezien men tegenwoordig weer praat over de teelt van een ‘typische’ Vlaamse soort.

Hij schrijft het volgende:

België is een hopland. Toch? Helaas is de Belgische hopteelt maar een schim van zijn oude zelf. Niet alleen loopt het areaal en de productie al jarenlang terug, ook heeft België al heel lang geleden zijn eigen oorspronkelijke hopsoorten laten varen. Soorten die ooit vaste prik waren in lambiek en al die andere traditionele Belgische bieren.

In België klinkt de heimwee naar de eigen hop soms nog na. Namen van soorten als Groene Bel, Witte Rank en Coigneau doen vooral het hart van de historisch geïnformeerde biergek sneller kloppen, maar er is wel degelijk nostalgie naar de onafzienbare hopakkers die ooit delen van het Vlaamse platteland tot een geurig groen oerwoud maakten. En naar de hopoogst, het wekenlange feestelijke handwerk van het plukken van de lichtgroene belletjes, waar het hele dorp samen zingend aan meedeed.

Die tijden zijn voorbij. Vandaag de dag zijn er in heel België nog maar 25 hopboeren over, die in totaal 160 hectare in gebruik hebben. Dat is minder dan 0,5% van de totale hopteelt wereldwijd. De meeste hop wordt geproduceerd in Duitsland, de Verenigde Staten, China en Tsjechië. In feite is er in België pas recent een heel klein beetje verbetering: voor het eerst sinds jaren is er een kleine groei in het voor hop gebruikte oppervlak. De groeiende belangstelling voor aromahop en een campagne om het gebruik van Belgische hop te stimuleren, gelanceerd in 2011, zijn hier factoren in. De meeste Belgische hopboeren zien hun toekomst echter nog altijd somber in. Hoge kosten, lage prijzen en snoeiharde buitenlandse concurrentie houden de opbrengst klein.[1]

In de 19e eeuw was dit allemaal nog anders. Volgens de landbouwtelling van 1846 stond er toen nog 2968 hectare hop, meer dan tien keer zoveel als nu. Interessant is ook dat, waar nu het zwaartepunt van de hopteelt (23 van de totaal 25 Belgische hopboeren) in Poperinge ligt, in 1846 de regio rond Aalst (Oost-Vlaanderen) en Asse (Brabant) belangrijker was.

Bovendien kwam nog 20% van de Belgische hop uit Henegouwen. Daar was de teelt wat meer verspreid. Naar verluidt stonden o.a. de dorpjes Havré en Ville Pommeroeul bekend om hun hop, maar ook het plaatsje Buvrinnes dat zijn naam gaf aan een in Poperinge bekende variëteit.[2]

België exporteerde nogal wat hop. In 1865 ging meer dan 2 miljoen kilo Belgische hop naar het buitenland, onder meer naar Engeland, Frankrijk en Nederland. Er werd ook nog bijna 800.000 kilo geïmporteerd, voornamelijk uit Duitsland. Maar gaandeweg de 19e eeuw gingen de zaken achteruit. Het totale areaal, in 1880 nog maar liefst 4185 hectare, zakte terug naar 2201 hectare in 1900. Tegen die tijd had de import de export ingehaald, en in 1902 werd de export, misschien wat overdreven, betiteld als ‘praktisch nihil’.[3]

De neergang, soms wel betiteld als ‘hopcrisis’ had toen ook al als oorzaak de buitenlandse concurrentie. Aan de ene kant mocht buitenlandse hop vrij van invoerrechten België binnenstromen, aan de andere kant stuitten de Belgische boeren bij export wél op tariefmuren. Onder andere pastoor Daens, tegenwoordig vooral bekend van de gelijknamige film uit 1992 met Jan Decler, probeerde hier iets aan te doen. Maar een probleem leek hem ook te liggen in de gebruikte hopsoorten, van Belgische oorsprong.

Soorten die nu verdwenen zijn – maar was dat terecht?

In het hopmuseum van Poperinge hangt een grote plaat, oorspronkelijk meegegeven als bijlage bij het vakblad De Hopboer, in 1908. Erop worden ‘onze Nationale Hopsoorten’

beschreven.[4] Want wat waren die Belgische hoppen van toen?

De **Groene Bel** was vanouds de typische hop van de streek van Aalst en Asse, al was hij nu op zijn retour. Hij stond bekend om zijn bitterheid en ‘schijnt het best geschikt te zijn voor bieren waarin men de hop mag en moet smaken’. Naar verluidt werd hij ook gebruikt in het bekende ‘bolleke’ De Koninck uit Antwerpen.[5] Probleem was de relatief lage opbrengst. Dat was dan ook de reden dat hij grotendeels was verdrongen door de **Coigneau** (ook wel Cagneau genoemd), die in een veel hogere opbrengst uitmuntte. Rond 1900 besloeg de Coigneau, naar verluidt vernoemd naar de hopboer die hem het eerst opkweekte, zo’n 75% van de hopvelden rond Aalst. De smaak was echter veel minder bitter dan de Groene Bel, die dan ook 1,6 keer zoveel lupuline bevatte. Mogelijk hierom was Coigneau dé hopsoort om lambiek van te brouwen.

De **Witte Rank** was de hopsoort van Poperinge, al werd ter plaatse sinds veertig jaar ook hop gebruikt die oorspronkelijk afkomstig was uit het dorp Buvrinnes in Henegouwen. Ook Aalst kende een Witte Rank. Deze werd door brouwers verkozen voor het maken van zachte bieren, ‘met fijnen en weinig doordringenden smaak’ en zou qua smaak het meest lijken op Duitse hop.

Waar zijn deze hopsoorten vandaag? Nergens. Of bijna nergens. Een eerste teken van de veranderingen was de verspreiding van Beierse Hallertau-hop in 1907, nota bene door de abt van het klooster van Affligem, die uit Beieren afkomstig was.[6] Saaz kwam in 1934 naar België en Kent in 1939.[7] Gaandeweg vervingen de Belgische hopboeren hun oude hopsoorten door buitenlandse, onder andere de Engelse variëteiten Golding en Target. Tegelijkertijd schrompelde dus het areaal ineen. De streek rond Aalst en Asse moest zijn positie als leidende hopregio afstaan aan Poperinge. De hop in Henegouwen, in 1846 nog goed voor 20% van de productie, zat in 1892 nog maar op bijna 6%, en verdween daarna. Ook van hop uit Luik, medio 19e eeuw nog goed voor 2,8% van het Belgische totaal, werd weinig meer vernomen.[8]

De oude Belgische hoppen waren verdwenen, en we zouden nooit meer proeven welke smaak ze eeuwenlang het Belgisch bier hadden gegeven, zo leek het. Maar dat was buiten een clubje leraren aan het lyceum van Aalst gerekend. Nadat ze, simpelweg voor de schooltuin, een paar oude lokale perenrassen hadden opgespoord, wilden de heren een paar jaar geleden ook een paar verloren gewaande hopsoorten terugvinden. Maar waar? Niet bij het lokale tuincentrum en ook niet bij de laatste (oud-)hopboeren. De wonderen van internet en van de wetenschap brachten uitkomst: het Slovenian Institute for Hop Research and Brewing bleek zowaar nog een plantje Groene Bel te hebben staan, dat ze in 1959 uit België hadden gekregen. In april 2013 werd de eerste Groene Bel weer op Belgische bodem aangeplant.[9]

Daar bleef het niet bij. Een oude Canadese publicatie wees de weg naar Wye College in het gelijknamige dorpje in Kent. Hoewel dit landbouwinstituut inmiddels was gesloten, bleek de hopcollectie behouden bij een commercieel bedrijf. Want hier bleek zowaar nog de oorspronkelijke lambiekhop Coigneau te staan. Een plantje met Buvrinnes-hop was echter inmiddels afgestorven. Verder traceerde men ook nog een Coigneau in Slovenië, en in het Waalse Gembloux had een onderzoeksinstituut nog de in 1908 ontwikkelde Loerenhop staan. Enkel de Witte Rank blijft vooralsnog spoorloos.

De e opbrengst van de hop aan het lyceum in Aalst is alsnog bescheiden, maar... het bleek al mogelijk om er een biertje van te brouwen, samen met hobbybrouwerij Belleketels. Twee testbrouwsels vertoonden een heel eigen bitterheid. Geen smak IBU's in je gezicht zoals de huidige Amerikaanse hopsoorten, maar eerder een bescheiden geur en smaak. Er zal nog heel wat water door de Dender stromen voordat deze oude Belgische hoppen hun smaak op enigszins commerciële schaal in Belgisch bier kunnen laten proeven, maar het begin is er!

[1] ‘Er komen geen hopboeren meer bij’, Knack.be, 14-8-

2013; http://www.vilt.be/Bierland_Belgie_teelt_nog_158_van_47000_hectare_hop;
<https://www.belgischehop.be/nl/bierliefhebber/nieuws/evenveel-hopboeren-poperinge-maar-meer-hectaren>

[2] Guido Vandermarliere, *De kroniek van de Poperingse hoppeteelt 1800-1850*, z.p., z.j., p. 174-175; Ph. Vander Maelen, *Dictionnaire géographique de la province de Hainaut*, Brussel 1823, p. 155.

[3] Guido Vandermarliere, *De kroniek van de Poperingse hoppeteelt 1850-1868*, z.p., z.j., p. 185; Guido Vandermarliere, *De kroniek van de Poperingse hoppeteelt 1900-1913*, z.p., z.j., p. 10-11, 37, 48.

[4] Collectie Hopmuseum Poperinge. Een jaar later verscheen min of meer de zelfde tekst gedeeltelijk in: A. Suys, *Voor betere hoppen*, Ninove 1909. Vgl. Vandermarliere, *Kroniek 1900-1913*, p. 195-199.

[5] https://issuu.com/mdzadt/docs/tekst_brochure_hopproject_lyceum2

[6] Vandermarliere, *Kroniek 1900-1913*, p. 166.

[7] <http://www.toerismeaffligem.be/pdf/hopbrochureorig.pdf>

[8] Vandermarliere, *Kroniek 1800-1850*, p. 174-175; A. Picard (red.), *Exposition universelle internationale de 1889 à Paris. Rapports du jury international. Groupe VII. – Produits alimentaires (2e partie) Classe 73 (2e partie)*, Parijs 1892, p. 542

[9] ‘Groene Bel na 55 jaar terug thuis’, *Het laatste nieuws*, 6-9-2014; https://issuu.com/mdzadt/docs/tekst_brochure_hopproject_lyceum2.

We zien hier dat Roel Mulder zijn bronnen correct aangeeft !

Nog een vrimde plokster – een Zweedse - gevonden in een hommelfhof !

Met dank aan mijn zus Mia Vandermarliere

THIS WEEK'S COVER

HOP-PICKING is a subject Douglas L. Mays can paint from personal experience. He knows all about "bins" and "pokes" and "pockets" and "pole pullers," for he once spent three weeks working in the hopfields of Matfield and Horsmonden, Kent. His job earned him a gallon jar of beer a day, but, he says, "the experience, was not altogether pleasant, as the beer and the continual smell of the hops upset my inside for a fortnight."

En dit is een Amerikaanse bierliefhebster !

Poperinghe Verbeeldt gaat plokken !

Dag Guido,

Hierbij de aangevraagde foto's, verzameld door de beeldbankmedewerkers Ludo Huyghe, Eric Vandecasteele en Miranda Labaere.

Herkomst: Westhoek verbeeldt, privécollectie

Agnes Rosseel, Jan en Lena Pareyn in het hoppeveld tijdens de jaarlijkse hoppepluk in september

Viviane Goussey met haar moeder Martha Vandenbussche tijdens de hoppepluk op de hoeve Brutsaert in Watou. Deze foto is van halfweg de jaren '50.

Voor de komst van de plukmachines werd een groot deel van de bevolking ingeschakeld bij de manuele hoppepluk. Hier zien we Marie-Antoinette Suffys, de echtgenote van Georges Vanhove, aan het werk, met naast haar het buurmeisje Annique Six, de dochter van Marcel Six uit de Briekedreef.

Om een centje bij te verdienen voor de volgende winter, hielpen Jeanne Orbie en haar echtgenoot Joris Verleene mee aan de hoppepluk. Aan de rand van het veld staat een opvallende Amerikaanse wagen geparkeerd (misschien van het merk Ford ?). De persoon aan het opstaande portier is nog niet gekend.

Dit vrouwelijk viergeslacht, afkomstig uit Ingelmunster, plukte op de hoeve van Lucien Kesteman. We zien links Valentine Coeman (52 jaar), voor haar zit haar kleindochter Frieda Vandendriessche (12 jaar), in het midden Laura Monteyne (31 jaar), en rechts Madeleine Delaere (73 jaar). De twee oudsten kwamen al 27 jaar plukken in hetzelfde hoppeveld.

Oudste nog actieve brouwerij van Westvlaanderen in feest.

Overall in onze bierwereld wordt gevierd. Met namen als Rodenbach (200), Duvel Moortgat (150), Lindemans (200), Omer Vander Ghinste (130), La Chouffe (40)..... wordt ook in de provincie Westvlaanderen aandacht besteed aan Leroy Breweries, een samensmelting van Brouwerij Van Eecke (Watou) en Brouwerij Het Sas (Boezinge). Samen combineren ze meer dan 4 eeuwen vakmanschap, traditie en passie voor bier. Zelfs de Franse Revolutie en de Eerste Wereldoorlog konden de brouwerijen niet klein krijgen. Van Eecke opgericht in 1620 als kasteelbrouwerij vanuit het Blauwhuis, door Johannes zoon van Karel van Yedegem en Maria van Cortewyle, graaf van Watou.

In 1862 kwam de familie Van

Eecke in het bezit van de brouwerij die de naam 'De Gouden Leeuw' kreeg en er bekendheid verwierf met hun reeks hoge gistingbieren 'Kapittel' bieren lanceerden in 1950.

Oorspronkelijk werden de bieren aangeprezen als Trappist 't Kapittel.[2] Door juridische acties van de trappisten werd de naam veranderd in Het Kapittel, waarvan het lidwoord "het" later werd weggelaten. De hop die gebruikt wordt is afkomstig uit de streek rond Poperinge en de gist is afkomstig van giststammen die gekweekt worden in het bevriende laboratorium in Boezinge.. Het werden even

zorgvuldig gebrouwen abdijbieren (niet-erkende trappistenbieren).

Het paradepaardje was wel het alom bekende 'Poperings Hommelbier (hommel= plaatselijk dialect voor hop) speciaal gebrouwen voor de 3-jaarlijkse hoppefeesten in Poperinge. Dit sterk gehopt bier uitgedokterd door Karel Leroy in, heeft een verfijnd aroma en een verfrissende, lichte, bittere smaak Het wordt gebrouwen bij Van Eecke, maar de lagering en afvulling gebeurt bij Brouwerij Het Sas in Boezinge. Brouwerij Van Eecke en brouwerij Het Sas hebben een zeer nauwe samenwerking.

In 1962 komt, wegens familiebanden, de brouwerij in handen van de familie Leroy. Sinds november 2016 heeft de samenwerking met Brouwerij Het Sas een nieuwe dimensie gekregen

onder de naam van Leroy Breweries. Beide brouwerijen gaan verder onder deze overkoepelende naam door het leven.

Deze brouwerij kan bezocht worden met groepen vanaf 20

personen (enkel op afspraak). Fietsers en wandelaars kunnen terecht voor een frisse verpozing of een cadeaupakket bieren in Het Brouwershof naast de brouwerij. brouwerij 'Het Sas' ook brouwerij Leroy genoemd kwam er aan de sluis te Boezinge in 1572 door de familie Clarisse. Ene Carolus Leroy (Zuidschote) huwde. Er met een dame uit de familie Clarisse en de brouwerij erfde. Na de vernietiging tijdens WO I kwam er in 1924 een nieuwe brouwerij in het centrum van de gemeente die toe 'De Bauw overdagh' noemde.

In 1924 startte Sylvère Leroy en Rachel Sys in een verwoeste boerderij 'Brouwerij Het Sas'. In 1952 kwam de biermakerij in handen van Karel Leroy waarna de kinders Philip en Hendrik, als de 10° generatie, in het bedrijf stapten.

In 1962 kwam Brouwerij Van Eecke door familiebanden in handen van de familie Leroy. De samenwerking tussen beide familiebrouwerijen werd steeds beter en beide bedrijven geraakten meer en meer verbonden met elkaar. Op beide sites wordt tot op de dag van vandaag nog gebrouwen maar de botteling van alle bieren vindt plaats in Boezinge. Brouwerij

Breweries.

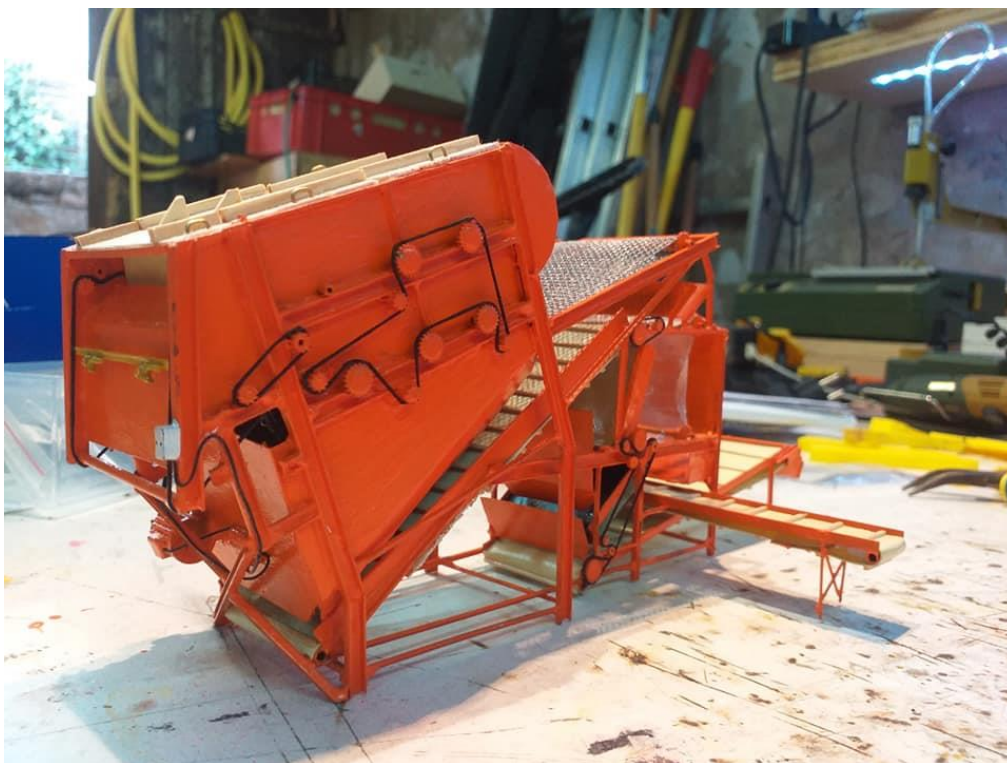
Het Sas is ook het logistiek centrum van deze samenwerking. In 2016 werden enkele belangrijke beslissingen genomen om de toekomst te verzekeren en competitief te blijven. In juli 2016 kwam Karel Leroy, de 11e brouwersgeneratie, het managementteam versterken. Later dat jaar, in november, werd de samenwerking tussen Brouwerij Het Sas en Brouwerij Van Eecke verder versterkt door vanaf dan onder één naam naar buiten te komen: Leroy

De miniatuurhoppeplukkersmachiens van **Maxime Ott**

Deze machine – de enige overgeblevene ? – staat nog bij Paul Goedeseune te Westouter en is te zien in het onderstaande filmpje :

<https://tneerhofvzw.be/hop/film/Goedeseunefilm.ipad.mp4>

Houblonnesse Hopscheutenjenever van Sowepo opnieuw gekroond tot 'Best Belgian Genever'. © Sowepo

Beste Belgische jenever komt uit Poperinge: “Gouden medaille is bevestiging dat onze Houblonnesse Hopscheutenjenever van topkwaliteit is”

POPERINGE Maatwerkbedrijf Sowepo uit Poperinge heeft zichzelf opgevolgd als winnaar op de World Gin Awards 2022. Hun erkende streekproduct Houblonnesse Hopscheutenjenever werd opnieuw verkozen tot 'Best Belgian Genever' en dat voor het tweede jaar op rij. De World Drinks Awards reikt prijzen uit over verschillende categorieën van drank, zoals bieren, wijnen en sterke dranken, waaronder dus ook gins en jenevers, uit heel de wereld.

Laurie Bailliu 28-01-22, 16:08 Laatste update: 28-01-22, 17:06

Op deze link vind je een brochure rond ondernemen – en daarin vind je een artikel over de hopboeren van dit hopveld hier boven afgebeeld.

https://issuu.com/vokabart/docs/ondernemers20-2015_low/10

De hopast van 't Neerhof is open op zondag 11 september 2022 – Monumentendag vanaf 14 uur tot 17 uur !

Een echte rondleiding of gidsbeurt zal er dan echter niet gebeuren – maar je kan de hopast wel bezoeken – iets drinken – en verschillende 'hopfilmpjes' bekijken – met hopelijk ook de première van de plok bij boer Dekervel te Proven dit jaar.

In te schrijven via mijn mail: guidop.vandermarliere@telenet.be

En je kan op vrijdag en zaterdagmiddag - 23 en 24 september – met de vereniging 'Aan de Schreve' op bezoek komen. Zij zeggen het zo:

Op vrijdag 22 september en zaterdag 23 september brengt de ko-ninklijke heemkring Aan de Schreve, telkens om 14 uur, een geleid bezoek aan de gerestaureerde meervoudige hopast uit de 19de eeuw van de beschermde herenhoeve 't Neerhof (Hoeve Lebbe). Die is te vinden aan de Krombeekseweg in Poperinge. Gids van dienst is Guido Vandermarliere . De ontwikkeling en evolutie van de hopasten, de typologische kenmerken en de betekenis van asten in het vroegere volksleven en de geslaagde restauratie komen aan bod. Ook de tentoonstelling Van Hommelkeete tot Hopast wordt bezocht. Inschrijven kan door overschrijving van 10 euro per persoon op rekeningnummer BE59 0682 4060 8426 van heemkring Aan de Schreve met vermelding 't Neerhof + datum.

Voor bijkomende informatie: info@aandeschreve.be